

Wijziging van het Wetboek van Koophandel
(Voorzieningen met betrekking tot de structuur
der naamloze en besloten vennootschap)

BIJLAGE BIJ DE
MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 4

**Rapport van de Commissie Vennootschapsrecht betreffende
het advies van de Sociaal Economische Raad inzake
de herziening van het ondernemingsrecht**

1. Uwe Excellentie heeft aan de commissie voorgelegd het door de Sociaal Economische Raad aan U uitgebrachte advies inzake de herziening van het ondernemingsrecht met het verzoek om de aanbevelingen die in dit advies zijn opgenomen betreffende wijzigingen in de structuur van de naamloze vennootschap, in een wetsvoorstel gestalte te geven.

Dit impliceert dat Uwe Excellentie niet van de commissie verwacht, dat zij zal treden in een evaluatie ten principale van de aanbevelingen van de S.E.R. Deze aanbevelingen zijn voor de commissie gegevenheden die voor haar arbeid als uitgangspunt gelden. In deze aanbevelingen is echter een aantal onderdelen niet uitgewerkt en heeft de Raad volstaan met een summier aanduiding van de problematiek. Zo spreekt de Raad van internationale structuren en van dochtervennootschappen als onderwerpen waarvoor een nadere voorziening nodig is. Het verzoek aan de commissie om een wetsvoorstel te ontwerpen, brengt uiteraard mede, dat de commissie in alle voor het ontwerp van wet relevante vragen moet treden en hieromtrent, voor zover de S.E.R. zich niet duidelijk heeft uitgesproken, een standpunt moet bepalen. De overwegingen van de commissie hebben zich dan ook niet beperkt tot vragen van wetstechniek. Bij de wettelijke vormgeving van de door de Raad ontwikkelde conceptie is de commissie voorts ten aanzien van enkele ondergeschikte punten tot de conclusie gekomen, dat een enigszins andere uitwerking dan in het S.E.R.-advies is vervat, wenselijk is.

De commissie heeft een ontwerp van wet opgesteld, dat als onderdeel van dit rapport is te beschouwen. Zij heeft aan dit ontwerp toegevoegd een artikelsgewijze toelichting. Een ontwerp voor algemene beschouwingen voor de toelichting op de wet heeft de commissie niet samengesteld. In deze algemene beschouwingen zal uiteraard moeten worden ingegaan op de merites van de aanbevelingen van de S.E.R., hetgeen de commissie niet als haar taak ziet.

In dit gedeelte van haar rapport wil de commissie enige beschouwingen geven over een aantal meer algemene vragen, die in verband met het wetsvoorstel rijzen. Door haar gegeven antwoorden wil zij in dit gedeelte nader motiveren.

2. In het advies van de S.E.R. worden, in navolging van de Commissie tot herziening van het ondernemingsrecht - welke verder als Commissie Ondernemingsrecht zal worden aangeduid - de naamloze vennootschappen onderscheiden in twee groepen. Voor één groep worden bijzondere bepalingen gegeven, die in belangrijke mate afwijken van de algemene regeling van de N.V. De groep naamloze vennootschappen waarvoor de bijzondere regeling geldt, wordt door de S.E.R. anders bepaald dan door de Commissie Ondernemingsrecht. Voor de Commissie Ondernemingsrecht was het criterium, dat de aandelen van de vennootschap ter beurze zijn genoteerd. De S.E.R. stelt daarentegen als criterium, dat de naamloze vennootschap een eigen vermogen heeft van f 10 000 000 en een ondernemingsraad. De commissie is uitgegaan van het door de S.E.R. gestelde criterium. Zij zal in dit gedeelte van

het rapport deze vennootschappen aanduiden als de groep grote vennootschappen, teneinde de omschrijving niet steeds behoeven te herhalen.

Het fundamentele punt, zowel in het advies van de S.E.R., als in het rapport van de Commissie Ondernemingsrecht is, dat voor de groep grote vennootschappen dwingende rechtsregels zullen worden gesteld, die gebaseerd zijn op de medezeggenschap van de factor arbeid. Hiervan uitgaande zijn twee stelsels mogelijk. De wetgever kan deze rechtsregels uitsluitend geven voor de bepaalde groep naamloze vennootschappen en voor de overige vennootschappen de geldende rechtsregels - die eveneens voor een belangrijk deel van dwingendrechtelijke aard zijn - handhaven; zij kan ook deze rechtsregels dwingend geven voor de bepaalde groep en aan de overige vennootschappen de keuze laten, in dier voege, dat deze vennootschappen de vrijheid hebben in hun inrichting en structuur zich geheel of gedeeltelijk te conformeren aan deze rechtsregels.

De commissie is van oordeel, dat aan het laatste stelsel de voorkeur moet worden gegeven. Er zijn naar haar mening onvoldoende gronden, aan de groep overige naamloze vennootschappen de bevoegdheid te onthouden, die bijzondere rechtsregels in hun geheel of voor een gedeelte in de inrichting van de vennootschap op te nemen. De wetgever stelt deze regels verplicht voor een bepaalde groep van vennootschappen. Men kan bezwaarlijk volhouden, dat deze regels voor de andere vennootschappen onaanvaardbaar zouden zijn. De commissie ziet ook geen termen om te bepalen, dat de bijzondere regels slechts integraal van toepassing zouden kunnen worden verklaard. De vrijheid van de vennootschappen om over hun eigen inrichting te beslissen moet niet verder worden beperkt dan uit het oogpunt van algemeen belang geboden is.

De commissie komt derhalve tot een stelsel, waarin voor de groep grote vennootschappen een aantal dwingende rechtsregels worden gesteld in de trant als door de S.E.R. geadviseerd. De rechtsregels kunnen ook geheel of ten dele krachtens de statuten van toepassing zijn op andere vennootschappen. Deze rechtsregels tezamen worden verder aangeduid als de bijzondere regeling.

3. Waar voor de groep grote vennootschappen dwingende rechtsregels zullen gelden, die niet als dwingend recht van toepassing zijn op andere vennootschappen, is het noodzakelijk voor het behoren tot deze groep scherpe en rechtens hanteerbare maatstaven te geven.

In het advies van de S.E.R. worden cumulatief twee criteria genoemd. Het eerste criterium is het eigen vermogen van f 10 000 000. Aan dit criterium is het bezwaar verbonden, dat een vennootschap afhankelijk van gemaakte winst of geleden verlies het ene jaar wel en het volgende jaar niet aan het criterium kan voldoen. Daarenboven komt in grensgevallen eerst bij de vaststelling van de balans vast te staan, of de vennootschap aan het criterium voldoet. Een moeilijkheid is verder, dat in redelijkheid een verschil van mening kan bestaan of aan het criterium is voldaan. Zo kunnen vraagstukken van waar-

dering van activa en passiva rijzen. Een vast vermogenscriterium heeft voorts als bezwaar, dat geldontwaardiging medebrengt, dat op den duur ook vennootschappen die in de conceptie van de S.E.R. niet als grote vennootschappen kunnen worden aangemerkt, onder de regeling komen te vallen. Een zekere indexatie van het bedrag van f 10 000 000 acht de commissie derhalve wenselijk. Het tweede criterium betreft de omvang van het werknemersbestand van de vennootschap. De S.E.R. spreekt in dit verband van 100 werknemers en van een ondernemingsraad. Voor de functionering van de regeling van de Raad is nodig dat aan de vennootschap een ondernemingsraad is verbonden; zonder de aanwezigheid van een ondernemingsraad kan de regeling niet werken. De ondernemingsraad is echter in de conceptie van de Wet op de Ondernemingsraden – ook in de conceptie van het thans aanhangige wetsvoorstel – niet een orgaan van de vennootschap, doch een orgaan van de onderneming. Een vennootschap kan eigenaar zijn van meerdere ondernemingen, zij kan ook van geen enkele onderneming eigenaar zijn, omdat de onderneming door dochtervennootschappen wordt gedreven. De koppeling van 100 werknemers aan de ondernemingsraad past bij de opzet van het aanhangige wetsvoorstel omtrent de ondernemingsraden. Immers in dit ontwerp is bepaald, dat de ondernemer die een onderneming in stand houdt waarin in de regel ten minste 100 personen werkzaam zijn, verplicht is een ondernemingsraad in te stellen. De wettelijke verplichting tot instelling van een ondernemingsraad kan echter worden uitgebreid tot vennootschappen met een kleiner werknemersbestand. Naar het oordeel van de commissie ware het onjuist, dat een dergelijke uitbreiding tot gevolg zou hebben dat de onderhavige regeling ook op deze vennootschappen van toepassing zou zijn.

Ter oplossing van de problematiek die hier boven is aangestipt, zou de commissie het volgende stelsel willen bepleiten:

a. de toepasselijkheid van de bijzondere regeling wordt verbonden aan de inschrijving in een register. Dit register wordt gehouden door de Kamers van Koophandel en Fabrieken;

b. een N.V. is gehouden zich in het register te doen inschrijven, indien cumulatief:

1. het geplaatste kapitaal tezamen met de reserves volgens de balans met toelichting per balansdatum f10 000 000 bedraagt, welk bedrag van f 10 000 000 periodiek kan worden herzien bij algemene maatregel van bestuur;

2. aan de vennootschap of aan een dochtervennootschap een wettelijk verplichte ondernemingsraad is verbonden;

3. bij de vennootschap en dochtervennootschappen tezamen in de regel ten minste 100 werknemers in Nederland werkzaam zijn.

c. indien een N.V. gedurende 3 jaren in het register is ingeschreven, is de bijzondere regeling van toepassing. De vennootschap is gehouden haar statuten in overeenstemming te brengen met de wettelijke regeling.

d. wanneer een N.V. aan haar verplichting tot inschrijving niet voldoet, is iedere belanghebbende, waarbij onder belanghebbenden worden begrepen de door de Kroon aangewezen naar haar oordeel algemeen erkende centrale organisaties van werknemers en voorts de werknemersorganisaties waarvan leden bij de onderneming van de vennootschap werkzaam zijn, bevoegd zich tot de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam te wenden met het verzoek om inschrijving van de N.V. in het register te gelasten.

e. een N.V. kan doorhaling van de inschrijving doen plaatsvinden, indien haar geplaatst kapitaal tezamen met de reserves gedurende drie achtereenvolgende jaren per balansdatum minder dan f10 000 000 – of het bij algemene maatregel van bestuur herziene bedrag – bedraagt en voorts indien andere omstandigheden zodanig zijn gewijzigd, dat de vennootschap niet langer tot inschrijving is gehouden.

4. Een belangrijk vraagstuk is voorts voor welke grote vennootschappen de bijzondere regeling niet zal dienen te gelden. In het advies van de S.E.R. wordt gesteld, dat in een aantal gevallen ontheffing zou moeten kunnen worden verleend. Als voorbeelden noemt de S.E.R. dochtervennootschappen, internationaal georiënteerde structuren, zoals internationale beheers- en dienstverleningsvennootschappen en vennootschappen waarbij eenheid van bestuur met een buitenlandse vennootschap noodzakelijk is. De commissie is van oordeel, dat zoveel mogelijk in de wet zelf moet worden vastgelegd op welke vennootschappen de regeling niet van toepassing is. Voor zover duidelijke maatstaven in de wet zelf kunnen worden gegeven, is het uit een oogpunt van rechtszekerheid veel bevredigender dat de wetgever de werkingsfeer van de regeling bepaalt dan dat deze in feite wordt vastgesteld door een instantie aan wie de bevoegdheid tot vrijstelling is gegeven.

Een eerste categorie van grote vennootschappen waarvoor het redelijk is de regeling niet van toepassing te doen zijn, omvat de dochtervennootschappen van grote vennootschappen die onder de regeling vallen. De dochtervennootschappen vormen met de moedervennootschappen een economische eenheid, waarin een centrale leiding bestaat. De dochtervennootschappen zijn niet zelfstandige economische eenheden. De besturen van de dochtervennootschappen hebben zich in feite te gedragen naar de directieven van de centrale leiding. De zeggenschap van de factor kapitaal wordt in deze constructie uitgeoefend in de moedervennootschap. Aandeelhouders van de moedervennootschap benoemen naar geldend recht de commissarissen en de directie van deze vennootschap. De directeuren en de eventuele commissarissen van de dochtervennootschappen worden benoemd door de moedervennootschap. Bij deze situatie past voor de dochtervennootschap niet een samenstelling van de raad van commissarissen als in het S.E.R.-advies is voorgesteld, terwijl ook de bevoegdheden van de commissarissen van de dochtervennootschap anders liggen, omdat hun taak is toe te zien, dat het centrale beleid in de dochtervennootschap wordt verwezenlijkt. Als criterium voor het zijn van dochtervennootschap ware naar het oordeel van de commissie aansluiting te zoeken bij het wetsontwerp met betrekking tot de jaarrekening. Als dochtervennootschap zou kunnen worden aangemerkt de vennootschap waarin de moedervennootschap rechtstreeks of middellijk voor ten minste de helft van het geplaatste kapitaal deelneemt. De commissie is van mening, dat met dit criterium kan worden volstaan. Gesteld zou kunnen worden, dat in theorie denkbaar is, dat de vennootschap waarvan de helft van de aandelen door een andere vennootschap wordt gehouden, niettemin niet wordt beheerst door deze andere vennootschap en als zelfstandige economische eenheid aan het verkeer deelneemt. In zulk een geval zou voor de vrijstelling geen reden zijn. Deze situatie zal zich echter naar de mening van de overgrote meerderheid van de commissie in de praktijk zelden of nooit voordoen. De wettelijke regeling behoeft naar het oordeel van deze meerderheid derhalve niet verder te worden gecompliceerd door ook voor zulk een situatie, die moeilijk in een wetstekst is te formuleren, een voorziening te treffen.

5. Vrijstelling is ook op haar plaats voor hetgeen de S.E.R. noemt, internationaal georiënteerde structuren. De commissie heeft zich beraden over de vraag op welke wijze deze groep van vennootschappen met voldoende juridische scherpte zou kunnen worden aangeduid. Zij is van oordeel, dat als criterium ware te stellen, dat het aantal werknemers dat rechtstreeks of middellijk – als werknemers van dochtervennootschappen – in dienst is van de vennootschap in het buitenland groter is dan in Nederland. Een vennootschap, waarvan het merendeel van de werknemers in het buitenland werkzaam is, kan worden aangemerkt als een internationaal georiënteerde structuur. De economische activiteiten van zulk een vennootschap liggen als regel in overwegende mate in het buitenland; het werknemersbestand behoort niet overwegend tot de Nederlandse rechtssfeer. Als verdere eis voor vrijstelling zou moeten gelden dat de vennootschap niet zelf een bedrijf in Nederland uitoefent.

In overeenstemming met de visie van de S.E.R. is het juist voor deze groep de regeling niet van toepassing te doen zijn. Zeggenschap van werknemers bij deze groep zou op een internationale regeling moeten berusten. Het gaat hier om de groep van de internationale concerns. Er is geen titel om juist aan de werknemers die in Nederland werkzaam zijn, in de internationale vennootschap een sterkere positie te geven dan de werknemers in het buitenland. Voorts meent de commissie, dat algemene Nederlandse economische belangen het bezwaarlijk doen zijn, dat internationale concerns welke in Nederland hun hoofdzetel hebben, op dit punt – anders dan de internationale concerns die in het buitenland hun hoofdzetel hebben – volledig aan de bepalingen van de Nederlandse wetgeving zouden worden onderworpen.

De „internationale” vennootschap die in Nederland activiteiten wil uitoefenen, blijft onder de vrijstelling vallen, indien de Nederlandse bedrijfsactiviteiten door middel van een dochtervennootschap worden uitgeoefend. Deze dochtervennootschap valt echter in beginsel onder het S.E.R.-regime.

Hier rijst intussen een verder probleem. De eenheid van het concern eist de zeggenschap van de moedervennootschap in de dochters. De schakel om deze zeggenschap uit te oefenen, is in de Nederlandse rechtssituatie vooral de bevoegdheid van de moedervennootschap als aandeelhouder van de dochter om bestuurders van de dochters te benoemen en te ontslaan. In een centraal geleid concern zijn de bestuurders van dochters ondergeschikt aan de leiding van de moeder. Deze wijst de bestuurders van de dochtervennootschappen aan. Zij vervangt de bestuurders van de dochter, indien het belang van het concern dit medebrengt.

Wil men recht doen aan de economische werkelijkheid van het concern dan moet deze situatie behouden blijven. Dit brengt mede, dat de wettelijke regeling niet integraal van toepassing kan zijn op dochtervennootschappen die voldoen aan de criteria van f 10 000 000 eigen vermogen, wettelijk verplichte ondernemingsraad en tenminste honderd werknemers. Het dwingende recht moet ten aanzien van deze dochtervennootschappen minder ver gaan. De raad van commissarissen van de dochter moet niet de bevoegdheid hebben de bestuurders van de dochter te benoemen en te ontslaan. Voorts is het in deze situatie juist, dat de moedervennootschap als aandeelhouder van de dochter de jaarrekening van de dochter kan vaststellen. De jaarrekening van de dochter maakt deel uit van de geconsolideerde jaarrekening van de moeder. Deze niet integrale toepasselijkheid van het S.E.R.-regime zal hieronder worden aangeduid als de gewijzigde regeling.

Voor de „internationale” vennootschappen wordt aldus het volgende systeem verkregen. De in Nederland gevestigde internationale vennootschap zelf is vrijgesteld van de regeling mits zij zelf geen bedrijf in Nederland uitoefent. De Nederlandse werkmaatschappijen zijn, indien zij aan de criteria voldoen, onderworpen aan de regeling, echter in hier voege, dat statutair mag worden bepaald, dat de bestuurders worden benoemd en ontslagen door de aandeelhoudersvergadering en dat de jaarrekening door de aandeelhoudersvergadering wordt vastgesteld. Uiteraard is het mogelijk de aandelen van de Nederlandse werkmaatschappijen te doen houden door een Nederlandse holding, wier aandelen worden gehouden door de „internationale vennootschap”. Dit zal dan medebrengen, dat de holding van de Nederlandse belangen onder de gewijzigde regeling valt en de daaronder ressorterende werkmaatschappijen als dochtervennootschappen zijn vrijgesteld. In het kader van internationale structuren vindt men voorts vennootschappen die geen bedrijf uitoefenen, maar wier taak bestaat in interne dienstverlening aan het concern en wier werkzaamheid niet gericht is op externe afnemers van produkten en diensten. Men denke b.v. in dit verband aan de vennootschap die de research voor een concern verricht of die met administratie en beheer is belast. In het gekozen stelsel past, dat ook deze vennootschappen eenzelfde vrijstelling genieten als de internationale vennootschap. De omstandigheid dat om redenen van doelmatige organisatie de dienstverleningsactiviteiten in een andere vennootschap zijn ondergebracht, mag niet medebrengen, dat de

bijzondere structuurregels dwingend-rechtelijk van toepassing zijn. Geschillen omtrent de uitvoering van de regeling kunnen worden opgelost in het kader van het boven bepleite stelsel van registratie. Indien inschrijving in het register achterwege blijft, kan ieder belanghebbende zich wenden tot de ondernemingskamer van het Gerechtshof te Amsterdam.

6. Indien een Nederlandse vennootschap een dochtermaatschappij van een in het buitenland gevestigde onderneming is en voldaan is aan de gestelde criteria van vermogen, werknemersaantal en ondernemersraad, zal in beginsel de regeling van toepassing zijn. In zulk een geval zijn er echter gronden voor toepassing van de gewijzigde regeling. Ook hier bevindt de vennootschap zich in een concernverhouding. Het verschil met de boven besproken casus-positie is, dat in dit geval niet een Nederlandse maatschappij de moedervennootschap is, doch een in het buitenland gevestigde onderneming. Ook de concernverhouding waarin een buitenlandse onderneming de moeder is, behoort in de Nederlandse wetgeving te worden gerespecteerd. Hiervoor pleiten naast overwegingen van non-discriminatie ook algemene Nederlandse economische belangen. De vestiging van dochters van buitenlandse ondernemingen in Nederland moet niet door het vennootschapsrecht worden bemoeilijkt. Indien de buitenlandse onderneming ernstig zou worden gehinderd om haar concernpolitiek door te voeren in een tot het concern behorende Nederlandse vennootschap, zou dit zulk een belemmering zijn.

Niet de enkele omstandigheid dat de Nederlandse vennootschap een dochter is van een in het buitenland gevestigde onderneming zal voldoende zijn om toepassing van de gewijzigde regeling te rechtvaardigen. Naar analogie van hetgeen omtrent de in Nederland gevestigde „internationale” vennootschap wordt voorgesteld, zou ook hier de eis moeten gelden, dat het merendeel van de werknemers van het concern in het buitenland werkzaam is.

7. In het voorgaande is gesproken over dochtervennootschappen. Behalve met dochtervennootschappen moet ook rekening worden gehouden met vennootschappen, die een joint venture zijn van twee of meer andere vennootschappen. In zulk een geval heeft de vennootschap als het ware twee of meer moeders. De overwegingen die voor voorzieningen met betrekking tot dochtervennootschappen pleiten, gelden ook hier. De vennootschap die een joint venture is, is gericht op de belangen van de partners in de joint venture. Zij is dienstbaar aan de partners. Met deze realiteit moet bij de wettelijke regeling rekening worden gehouden.

De boven gegeven visie van de commissie houdt reeds een oplossing in voor het geval, dat één Nederlandse partner 50 pct. van de aandelen houdt en de bijzondere regeling op deze partner van toepassing is. De vennootschap geldt dan in het kader van de regeling als dochtervennootschap van de Nederlandse partner en is vrijgesteld. De vrijstelling zou de commissie ook willen doen gelden voor het geval dat 50 pct. van de aandelen volgens een onderlinge regeling tot samenwerking wordt gehouden door twee of meer Nederlandse partners, waarop de bijzondere regeling van toepassing is. Is niet tenminste 50 pct. van de aandelen van de joint venture – die aan de criteria van vermogen, ondernemingsraad en werknemers voldoet – in handen van Nederlandse vennootschappen waarvoor de bijzondere regeling geldt, dan is er voor vrijstelling onvoldoende aanleiding. Wel kunnen er dan termen zijn voor toepassing van de gewijzigde regeling.

Uit het voorgaande volgt reeds, dat de gewijzigde regeling geldt, indien een vrijgestelde internationale vennootschap of een buitenlandse onderneming als boven onder 6 omschreven, 50 pct. van de aandelen houdt. De commissie is van oordeel dat dit ook het geval moet zijn, indien twee of meer internationale vennootschappen of buitenlandse ondernemingen als boven bedoeld al dan niet tezamen met vennootschappen waarvoor de bijzondere regeling geldt, gezamenlijk tenminste 50 pct. van de aandelen houden.

8. Samenvattend houdt het voorgaande het volgende stelsel betreffende concerns in:

1°. De dochtervennootschappen van een in Nederland gevestigde vennootschap waarop de bijzondere regeling van toepassing is, zijn vrijgesteld.

2°. De in Nederland gevestigde holding-N.V. is vrijgesteld, indien het zwaartepunt van het concern – bepaald door het aantal werknemers – in het buitenland is gelegen en de holding niet direct een eigen bedrijf in Nederland uitoefent. Voor de dochtervennootschappen van zulk een holding geldt de gewijzigde regeling, behalve voor de dochtervennootschap, wier taak uitsluitend bestaat uit interne dienstverlening aan het concern; voor deze laatste dochter geldt de gehele vrijstelling.

3°. Voor de in Nederland gevestigde dochtervennootschap van een buitenlandse holding geldt de gewijzigde regeling, indien het zwaartepunt van het concern in het buitenland is gelegen. Is het zwaartepunt van het concern in Nederland gelegen, dan geldt voor de in Nederland gevestigde dochtervennootschappen de bijzondere regeling.

4°. De vennootschap die een joint venture is, is vrijgesteld indien tenminste de helft van de aandelen volgens een onderlinge regeling tot samenwerking wordt gehouden door vennootschappen, waarop de regeling of de gewijzigde regeling van toepassing is. De gewijzigde regeling is op de niet vrijgestelde joint-venture-vennootschap van toepassing, indien tenminste de helft van de aandelen wordt gehouden door holdings waarvan het zwaartepunt niet in Nederland is gelegen dan wel door zulke holdings tezamen met een of meer vennootschappen waarvoor de bijzondere of de gewijzigde regeling geldt.

9. De commissie zou willen bepleiten, dat naast de wettelijke gehele of gedeeltelijke – vrijstellingen, die hierboven nader zijn ontwikkeld, aan de minister van justitie de bevoegdheid wordt verleend vennootschappen geheel of gedeeltelijk vrij te stellen van de regeling. Rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid, dat zich in het bedrijfsleven bijzondere figuren voordoen, die een gehele of gedeeltelijke vrijstelling wenselijk doen zijn.

De commissie heeft hierbij mede geacht aan vennootschappen, waarvan de aandelen in handen zijn van publiekrechtelijke lichamen. Voor wat betreft de Nederlandse Bank N.V. verdient het overigens naar het oordeel van de commissie aanbeveling in de Bankwet te bepalen dat deze vennootschap niet onder de wettelijke regeling valt.

In het advies van de S.E.R. is gesteld, dat ontheffingen zouden moeten worden verleend door een commissie van de S.E.R. Deze gedachte komt de commissie minder aantrekkelijk voor. In het Nederlandse wettelijke stelsel is er een preventief overheidstoezicht op de N.V., dat mede inhoudt dat de overheid erop toeziet, dat de structuur van de vennootschap in overeenstemming is met de wet. Dit overheidstoezicht is opgedragen aan de minister van justitie. Bij dit stelsel past dat ook de vrijstellingen door de minister van justitie worden verleend.

Een voordeel van vrijstelling door de minister is voorts naar het oordeel van de commissie, dat aldus het verlenen van vrijstelling onder de ministeriële verantwoordelijkheid valt. Het betreft hier een publieke zaak. Tegen inschakeling van de S.E.R. in dier voege, dat de minister de S.E.R. – of een commissie uit de Raad – moet horen, bestaat bij de commissie geen bedenking. Aan de voorziening in deze zin is in het ontwerp opgenomen. Aan de minister ware de bevoegdheid te geven aan de vrijstelling voorwaarden te verbinden. De commissie denkt hierbij in het bijzonder aan voorwaarden die ertoe strekken dat de zeggenschapsgedachte op andere wijze gestalte krijgt.

Tegen beslissingen van de minister omtrent een gevraagde vrijstelling is beroep mogelijk ingevolge de Wet Beroep Administratieve Beschikkingen.

10. Wat de inhoud van de bijzondere regeling betreft, is in het ontwerp het voorstel van de S.E.R. in het algemeen gevolgd. Op enkele punten slechts is van dit voorstel afgeweken op de gronden die hieronder ter sprake komen. Het voorstel van de S.E.R. over de inhoud van de regeling is neergelegd in zijn

advies op blz. 23 tot 25. De volgende onderwerpen worden daar genoemd:

Zittingsperiode

De S.E.R. bepleit een zittingsperiode voor commissarissen van maximum vier jaren. De regeling hieromtrent is opgenomen in art. 52k van het ontwerp. Het ontwerp opent de mogelijkheid, dat de zittingsperiode eindigt op de datum van de jaarvergadering, teneinde zoveel mogelijk te voorkomen, dat in de raad van commissarissen vacatures zijn waarin niet is voorzien.

Samenstelling raad van commissarissen

Omtrent dit onderwerp is het advies van de S.E.R. materieel gevolgd. De regeling hieromtrent is opgenomen in artikel 52h van het ontwerp. De in het ontwerp gebezigde terminologie wijkt iets af van de terminologie van de S.E.R. Dit is geschied teneinde de terminologie te doen aansluiten bij die welke op andere plaatsen in de wet wordt gebezigd. In het advies van de S.E.R. wordt niet gesproken over de zogenaamde vrije commissarissen die volgens de huidige wettelijke regeling mogelijk zijn (art. 50c, tweede lid W.v.K.). De commissie is van oordeel, dat in het door de S.E.R. voorgestane stelsel de vrije commissaris in het algemeen niet past.

De vraag is echter of het instituut van de vrije commissaris ook onmogelijk moet worden gemaakt, indien het een commissaris betreft, die door enige overheidsinstantie wordt benoemd. Er zijn vennootschappen, waarbij een minister, een provinciaal- of een gemeentebestuur de bevoegdheid heeft een commissaris aan te wijzen. De commissie is van oordeel, dat deze voorzieningen mogelijk moeten blijven. De bevoegdheid van een overheidsinstantie om commissarissen in een N.V. aan te wijzen, berust op de gedachte dat gronden aanwezig zijn voor een – indirecte – overheidsinvloed in deze benaamde N.V. Deze gronden zullen ook aanwezig blijven bij de thans voorgestelde wijze van benoeming van de commissarissen. Met de strekking van het S.E.R.-advies is deze voorziening niet in strijd.

Het voorstel van de S.E.R. gaat er van uit, dat er op het moment van het van toepassing worden van de regeling een raad van commissarissen is. In het algemeen zal dit wel het geval zijn. Er kunnen zich echter gevallen voordoen, dat een raad van commissarissen ontbreekt. Men denke b.v. aan het geval, dat een vennootschap onder de regeling komt te vallen terwijl zij geen raad van commissarissen kent en voorts aan het geval, dat alle leden van de raad van commissarissen afstreden zonder dat zij in hun opvolging hebben voorzien. Een voorziening hieromtrent is opgenomen in art. 52i van het ontwerp.

Tussentijdse schorsing of ontslag van commissarissen

Wat de gronden voor tussentijds ontslag betreft sluit de S.E.R. zich aan bij het voorstel van de Commissie Ondernemingsrecht. Overeenkomstig dit voorstel is een voorziening opgenomen in art. 52k van het ontwerp.

Eveneens is in aansluiting bij het advies van de S.E.R. over het voorstel van de Commissie Ondernemingsrecht in het ontwerp bepaald, dat de beslissing omtrent ontslag berust bij de ondernemingskamer van het gerechtshof in Amsterdam. De S.E.R. heeft bepleit dat tussentijdse beëindiging aan de ondernemingskamer zou kunnen worden verzocht door de raad van commissarissen, de algemene vergadering van aandeelhouders, de gekozen leden van de ondernemingsraad en het bestuur. De commissie acht het weinig aantrekkelijk dat het bestuur het ontslag van de commissarissen zou kunnen vragen. De raad van commissarissen heeft een toezichthoudende taak, in het bijzonder ten aanzien van het bestuur. Hiermede verdraagt zich slecht dat het bestuur een vordering tot ontslag tegen een commissaris aanhangig zou kunnen maken.

De commissie is van oordeel, dat in overeenstemming met het S.E.R.-advies de bevoegdheid tot instelling van een vordering tot ontslag ware toe te kennen aan de raad van commissarissen, aan de ondernemingsraad en aan de algemene vergadering van aandeelhouders. Deze organen zouden bij volstrekk-

te meerderheid van stemmen moeten kunnen beslissen, dat een vordering tot ontslag aanhangig zal worden gemaakt.

De bevoegdheid tot schorsing van een commissaris ware uitsluitend toe te kennen aan de raad van commissarissen. Voor een limitatieve opsomming van de gronden van schorsing ziet de commissie onvolgende aanleiding. Wel ware te bepalen, dat de schorsing moet worden gevolgd door een vordering tot ontslag.

Bepaalde besluiten afhankelijk van de toestemming van de raad van commissarissen

De commissie is van oordeel, dat in het advies van de S.E.R. twee onderwerpen onvolgende worden onderscheiden.

Het eerste onderwerp is de verhouding van de raad van commissarissen tot het bestuur van de vennootschap, het tweede onderwerp de bevoegdheidsfeer van de algemene vergadering van aandeelhouders. Wat het eerste onderwerp betreft wil de S.E.R. in navolging van de Commissie Ondernemingsrecht bereiken, dat ten aanzien van een aantal beslissingen het bestuur onderworpen is aan een preventief toezicht van de raad van commissarissen. Een aantal besluiten van het bestuur wordt aan deze goedkeuring onderworpen. In het advies van de S.E.R. worden deze besluiten in bijlage II genoemd, waarbij de raad overigens aantekent, dat hij zich onthoudt van een definitief oordeel hieromtrent. De commissie heeft de lijst van de S.E.R. in hoofdzaak overgenomen in artikel 52*n* van het ontwerp. Hierbij heeft zij op enkele onderdelen een van de Raad afwijkende formulering gebezigd, die ook materiële betekenis heeft. In het bijzonder betreft dit de deelneming in andere rechtspersonen en de investeringen. Volgens het advies van de S.E.R. zou voor de vraag of de toestemming van de raad van commissarissen vereist is, beslisend zijn de verhouding van de waarde van de activa van de vennootschap waarin wordt deelgenomen en van het bedrag van de investeringen tot de geconsolideerde activa van de vennootschap. Naar het oordeel van de commissie is dit geen goede maatstaf, omdat de som van de geconsolideerde activa van de vennootschap in belangrijke mate van toevalligheden afhankelijk is. Zo is de toevallige voorraadspositie van de vennootschap mede bepalend voor de som van de activa. Veel bevredigender is om als maatstaf de verhouding van de waarde van de deelneming en van het bedrag van de investering tot het eigen vermogen der vennootschap te nemen. Dit sluit ook aan bij het criterium dat voor de toepasselijkheid van de regeling is gesteld. Het eigen vermogen – niet de som van de activa – is het criterium.

Aan de opsomming van de S.E.R. heeft de commissie enkele onderwerpen toegevoegd, zoals medewerking aan de uitgifte van certificaten van aandelen en de aanvraag van surséance van betaling. Ook dit zijn belangrijke beslissingen van het bestuur waaromtrent het zinvol is de goedkeuring van commissarissen te verlangen.

Wat het tweede onderwerp betreft, houdt het voorstel van de S.E.R. zeer belangrijke beperkingen in van de bevoegdheidsfeer van de algemene vergadering van aandeelhouders. Deze betreffen benoeming en ontslag van commissarissen, benoeming en ontslag van bestuurders, vaststelling van de jaarrekening. Het is naar het oordeel van de commissie redelijk, dat de algemene vergadering de overige bevoegdheden die haar volgens de huidige wettelijke regeling toekomen en die in het bijzonder de structuur van de vennootschap betreffen, behoudt.

Ook in de visie van de S.E.R. blijft de naamloze vennootschap een vennootschap van aandeelhouders. De voorgestelde herstructurering berust op de gedachte, dat de vennootschap een onderneming drijft, daardoor werknemers in dienst heeft en dat de factor arbeid ten aanzien van de ondernemersactiviteiten een positie moet hebben, die vergelijkbaar is met die van de factor kapitaal.

De commissie zou willen bepleiten, dat in het bijzonder de algemene vergadering van aandeelhouders zelfstandig bevoegd is tot wijziging van de statuten en tot ontbinding van de vennootschap.

Benoeming en ontslag van bestuurders

Het voorstel van de S.E.R. hieromtrent is in het ontwerp geheel gevolgd, zie artikel 52*l*.

Vaststelling en goedkeuring van de jaarstukken

Ook omtrent dit onderwerp is het voorstel van de S.E.R. geheel gevolgd, zie artikel 52*m*. De eis van goedkeuring brengt mee, dat de jaarrekening niet van kracht is alvorens de goedkeuring door de algemene vergadering is verkregen. Weigert de algemene vergadering de goedkeuring, dan kan dit tot een theoretisch onoplosbare impasse leiden. Een overeenkomstige impasse is ook mogelijk naar het geldende recht; de algemene vergadering kan weigeren tot vaststelling van de jaarrekening over te gaan. Het gevolg van de niet goedkeuring van de jaarrekening is in het bijzonder, dat de winstvaststelling niet van kracht is en dat derhalve geen dividenduitkering geschiedt. De ondernemingsactiviteit van de vennootschap wordt door het uitblijven van de goedkeuring niet geraakt.

11. De voorgestelde wettelijke voorziening omtrent de grote vennootschappen brengt mede, dat, anders dan in het huidige recht, ten aanzien van deze vennootschappen aan prioriteitsaandelen geen overwegende bevoegdheid zal kunnen worden toegekend. Voordrachtsrechten voor benoeming van bestuurders en commissarissen zijn in strijd met de regeling. De raad van commissarissen beslist bij volstreekte meerderheid van stemmen over benoeming en ontslag van de bestuurders en is daarbij niet gebonden aan enige voordracht of enig voorstel; de benoeming van commissarissen is opgedragen aan de raad van commissarissen, waarbij aan geen instantie enig recht tot bindende voordracht kan worden gegeven; tussentijds ontslag aan commissarissen kan alleen de rechter verlenen.

Ook met betrekking tot de vaststelling van de jaarrekening kunnen geen bevoegdheden aan houders van prioriteitsaandelen worden toegekend. De vaststelling is een bevoegdheid van de raad van commissarissen die hieromtrent bij volstreekte meerderheid van stemmen beslist en die niet gebonden kan worden aan de medewerking van enig ander orgaan.

Dit brengt echter niet mede, dat prioriteitsaandelen in de grote vennootschappen onbestaanbaar worden. Het blijft mogelijk aan prioriteitsaandelen enkele bijzondere bevoegdheden toe te kennen, in het bijzonder waar het betreft bevoegdheden, behorende tot de sfeer van de algemene vergadering. In het huidige recht wordt aangenomen dat de statuten kunnen bepalen, dat voor statutenwijziging en voor ontbinding van de vennootschap en voorts voor een aantal andere onderwerpen, zoals uitgifte en inkoop van aandelen, de medewerking van de vergadering van houders van prioriteitsaandelen statutair kan worden geëist. In de onderhavige wettelijke regeling zal dit mogelijk blijven. Of en in hoeverre er termen bestaan om ook in deze verdergaande voorzieningen te treffen, zal de commissie nader onderzoeken.

Uwe Excellentie heeft aan de commissie verzocht zich te beraden over de bevoegdheidsverdeling van de organen van de vennootschap. Bij dit beraad zal ook de kwestie van de bevoegdheid van een vergadering van houders van prioriteitsaandelen aan de orde komen. De commissie stelt zich voor hieromtrent te zijner tijd rapport uit te brengen.

12. Naast de voorstellen omtrent de regeling voor de grote vennootschappen houdt het advies van de S.E.R. enkele voorstellen in, die alle naamloze vennootschappen betreffen. Deze voorstellen zijn in hoofdzaak ontleend aan het rapport van de Commissie Ondernemingsrecht. De belangrijkste van deze voorstellen hebben betrekking op de commissaris. De commissie merkt hieromtrent het volgende op, waarbij zij ook zal ingaan op enkele bepalingen omtrent commissarissen voor de grote vennootschappen.

In het advies van de S.E.R. wordt op een aantal plaatsen gesproken van de raad van commissarissen. De huidige wet spreekt echter steeds over commissarissen en nimmer over een raad of college. De commissie acht het aanbeveling te

verdiene, dat ook in de wet de term raad van commissarissen wordt gebezigd, waardoor tot uitdrukking wordt gebracht dat commissarissen een college vormen, dat bij meerderheid van stemmen beslissingen neemt. Dit brengt mede dat een aantal bepalingen van de wet moet worden aangepast aan deze terminologie (zie in het bijzonder artikel IV van het ontwerp). Volgens het advies van de S.E.R. wordt de raad van commissarissen verplicht gesteld voor de grote vennootschappen, waarop de bijzondere regeling van toepassing is. Voor de overige vennootschappen is de instelling van een raad niet wettelijk verplicht. De commissie heeft overwogen of het aanbeveling zou verdienen voor alle naamloze vennootschappen een raad van commissarissen of althans één commissaris verplicht te stellen. Zij meent echter deze vraag ontkennend te moeten beantwoorden. Er kunnen goede gronden zijn om aan een vennootschap geen commissaris te verbinden. Men denke aan de kleine vennootschappen, waarbij leiding en kapitaalverschaffing in één persoon zijn verenigd, men denke ook aan de dochtervennootschappen. Er zijn naar het oordeel van de commissie onvoldoende gronden om in deze een eenheidsmodel voor te schrijven.

Volgens het rapport van de Commissie Ondernemingsrecht, waarbij de S.E.R. zich heeft aangesloten, zouden de statuten van de N.V. moeten bepalen op welke leeftijd de commissaris uiterlijk zal aftreden, in dier voege dat wanneer de statuten hieromtrent geen voorziening inhouden, de commissaris aftreedt op de eerste algemene vergadering, nadat hij de leeftijd van 72 jaren heeft bereikt. De commissie meent, dat het aanbeveling verdient in de wet zelf een bindende leeftijdsgrens vast te leggen. In aansluiting bij het rapport van de Commissie Ondernemingsrecht zou de commissie deze leeftijdsgrens op 72 jaar bepaald willen zien. In het wetsvoorstel is dit aldus uitgewerkt dat een commissaris aftreedt uiterlijk op de dag van de jaarvergadering in het boekjaar waarin hij de leeftijd van 72 jaar bereikt. Deze leeftijdsgrens kan – anders dan in het rapport van de Commissie Ondernemingsrecht is gesteld – niet statutair worden verlengd, wel kunnen de statuten een lagere leeftijdsgrens bepalen.

De Commissie Ondernemingsrecht heeft in haar rapport voorgesteld de taak van de raad van commissarissen in de wet te omschrijven. De S.E.R. heeft zich hierbij aangesloten, doch bezwaar gemaakt tegen de formule, „binnen het raam van het algemeen belang”, welke in het rapport van de Commissie Ondernemingsrecht is gebezigd. De commissie zou in een wetstekst willen neerleggen de belangrijkste taken van de raad van commissarissen waaromtrent de Commissie Ondernemingsrecht en de S.E.R. eenstemmig zijn, te weten de toezichthoudende en de adviserende taak ten opzichte van het bestuur. De bepaling dat commissarissen hun taak vervullen ten behoeve van het geheel van de belangen van de vennootschap en van de met haar verbonden onderneming, zou de commissie achterwege willen laten. Vooreerst is een bezwaar, dat een dergelijke bepaling niet is opgenomen voor de vervulling van de bestuurstaak. Dit zou een tegenstelling suggereren, die zeker misplaatst is. De zin van de door de Commissie Ondernemingsrecht voorgestelde bepaling was voorts vooral gelegen in de verwijzing naar het algemeen belang, welke verwijzing echter door de S.E.R. is verworpen. Wat na schrapping van deze verwijzing overblijft, heeft een weinig bepaalde inhoud en kan in een wetstekst beter achterwege blijven. Voorts acht de commissie het weinig gelukkig de belangen van de vennootschap en die van de onderneming naast elkander te plaatsen.

Over het aantal van de commissarissen spreekt het rapport van de Commissie Ondernemingsrecht niet. De S.E.R. heeft hieromtrent geen opmerking gemaakt. De commissie is van oordeel dat voor de groep van grote vennootschappen die onder de regeling vallen, een minimum aantal wettelijk vast te leggen. De commissie zou willen voorstellen, dat er tenminste drie commissarissen moeten zijn. De overige vennootschappen waren geheel vrij te laten in de bepaling van het aantal commissarissen. Het wetsvoorstel van de commissie bezigt de term van raad van commissarissen, ook voor het geval er slechts één commissaris in functie is.

Volgens de geldende wettelijke regeling kunnen ook rechtspersonen commissaris zijn. Dit past echter slecht in het systeem van de bijzondere regeling. De regeling gaat er van uit, dat natuurlijke personen commissaris zijn. De commissie stelt voor uitdrukkelijk in de wet te bepalen, dat commissarissen bij de groep grote vennootschappen die onder de regeling vallen, natuurlijke personen zijn. De Commissie Ondernemingsrecht heeft voorgesteld – en de S.E.R. heeft zich daarbij aangesloten – dat bij een voorstel tot benoeming van een commissaris bepaalde inlichtingen omtrent zijn persoon worden gegeven. Deze voorziening is in artikel 50b van het ontwerp van de commissie opgenomen. In het rapport van de Commissie Ondernemingsrecht is een aantal incomptabiliteiten opgenomen voor de verkiezing van commissarissen door de werknemer. De commissie is van oordeel, dat deze incomptabiliteiten behoren te gelden voor de commissarissen die onder de bijzondere regeling worden benoemd. De argumenten die de Commissie Ondernemingsrecht aanvoert voor deze incomptabiliteiten gelden ook bij de thans voorgestelde regeling. De commissarissen moeten onafhankelijk en onzijdig zijn. Zij moeten niet in dienst zijn van de vennootschap of van een dochtervennootschap. Zij moeten niet uit hoofde van een andere functie een taak hebben ten behoeve van werknemers van de vennootschap of van een daarmee verbonden rechtspersoon, namelijk als bestuurder of personeel van een werknemersorganisatie waarbij werknemers van deze vennootschap of rechtspersonen zijn aangesloten.

13. De overige voorstellen in bijgaand ontwerp van wet behoeven in dit algemene gedeelte slechts weinig toelichting. De voorstellen van de S.E.R., die in deze de Commissie Ondernemingsrecht – behoudens een onderdeel – getrouwelijk volgt, zijn in het ontwerp opgenomen. Vooreerst gaat het hier over bepalingen die beogen de certificaathouders ook tegenover de vennootschap rechten en bevoegdheden te geven. Deze bepalingen zijn opgenomen in artikel I van het ontwerp. De commissie is van oordeel, dat voor toekenning van rechten en bevoegdheden aan certificaathouders tegenover de vennootschap slechts redenen aanwezig zijn, indien de certificaten met medewerking van het bestuur van de vennootschap zijn uitgegeven. Een willekeurige aandeelhouder moet niet door uitgifte van certificaten, met welke uitgifte het bestuur van de vennootschap geen bemoeienis heeft, andere personen dan aandeelhouders rechten en bevoegdheden tegenover de vennootschap kunnen geven. Zijn de certificaten met medewerking van het bestuur van de vennootschap uitgegeven, dan zijn er geen termen om een onderscheid te maken naar gelang het bedrag dat aan certificaten in omloop is. De Commissie Ondernemingsrecht heeft voorgesteld aan certificaathouders slechts rechten tegenover de vennootschap toe te kennen, indien voor een bedrag van tenminste f 250 000 certificaten in omloop zijn. Voor deze beperking bestaat in het systeem van de commissie geen aanleiding.

In de tweede plaats gaat het over een regeling van enkele bijzondere bevoegdheden en verplichtingen van bestuur en raad van commissarissen. Deze bepalingen zijn opgenomen in artikel IV van het ontwerp.

De enige bepaling van materieel belang is de toevoeging aan het tweede lid van artikel 43, waarin wordt bepaald, dat het bestuur en de raad van commissarissen aan de algemene vergadering alle verlangde inlichtingen verschaffen, tenzij een zwaarwichtig belang van de vennootschap zich daartegen verzet. Deze bepaling komt overeen met het voorstel van de Commissie Ondernemingsrecht, waarbij de S.E.R. zich heeft aangesloten, echter met dien verstande dat anders dan in het voorstel van de Commissie Ondernemingsrecht niet wordt gesproken van de bestuurders en de commissarissen, doch van het bestuur en de raad van commissarissen. De commissie is van oordeel dat het bestuur en de raad van commissarissen tegenover de algemene vergadering als een eenheid optreden. Bestuurders vormen evenals commissarissen een college. De verantwoordingsplicht en de plicht tot informatie is een plicht

die op het college rust. In het algemeen moet in de algemene vergadering het standpunt van het college, niet van de individuele leden naar voren worden gebracht. Het college en niet de individuele bestuurder of de individuele commissaris heeft ook te beslissen of een zwaarwichtig belang van de vennootschap zich tegen een inlichting verzet.

14. Wat de inrichting van het wetsontwerp betreft zij nog het volgende aangetekend. Teneinde de overzichtelijkheid van de in het ontwerp opgenomen voorstellen te bevorderen, heeft de commissie het ontwerp voorzover het wijzigingen in het Wetboek van Koophandel betreft in vier onderdelen verdeeld.

In het eerste deel is de positie van de houders van certificaten van aandelen aan de orde.

In het tweede deel zijn vervat de voorstellen omtrent commissarissen, die als algemene voorziening bedoeld zijn te gelden.

In het derde deel komt de bijzondere regeling voor grote vennootschappen aan de orde. De bepalingen zijn ondergebracht in een afzonderlijke paragraaf: van de raad van commissarissen bij de grote naamloze vennootschap.

In het vierde deel zijn enkele resterende voorstellen samengevat.

De commissie heeft zich in het ontwerp beperkt tot die onderwerpen waaromtrent de S.E.R. heeft geadviseerd. Zij heeft daarbij de voorstellen van de S.E.R. zo getrouw mogelijk gevolgd en is hiervan slechts afgeweken, indien voor zulk een afwijking naar haar oordeel zwaarwegende gronden bestaan.

15. In het ontwerp van de commissie wordt niet gesproken over de besloten vennootschap, waarover de commissie eerder rapport heeft uitgebracht. De commissie is van oordeel, dat de in het ontwerp opgenomen voorzieningen integraal voor de grote besloten vennootschappen moeten gelden. Uitgangspunt is immers, dat de bijzondere regeling van toepassing moet zijn voor de kapitaal-vennootschappen met een eigen vermogen van f 10 000 000, ten minste honderd werknemers en een ondernemingsraad. Met dit uitgangspunt verdraagt zich niet, dat de keuze van de rechtsvorm zou kunnen medebrengen, dat de vennootschap niet aan de regeling onderworpen zou zijn.

Een ander oplossing ware, dat de rechtsvorm van de besloten vennootschap niet zou mogen worden gebezigd voor kapitaal-vennootschappen met een eigen vermogen van f 10 000 000, ten minste honderd werknemers en een ondernemingsraad. De uitsluiting van de rechtsvorm van de besloten vennootschap voor vennootschappen wier vermogen een bepaalde omvang te boven gaat, heeft verdere consequenties, in het bijzonder met betrekking tot de publikatieplicht van de jaarrekening.

Deze oplossing zou de commissie echter, in dit stadium van de rechtsontwikkeling, niet willen bepleiten. De vrijheid van keuze van de rechtsvorm moet zoveel mogelijk intact worden gelaten. Een maximum voor kapitaal of eigen vermogen wordt niet gesteld voor de met de besloten vennootschap vergelijkbare rechtsfiguren in de andere E.E.G.-staten. De mogelijkheid bestaat, dat in een latere rechtsontwikkeling dit anders zal worden. Er zijn echter geen termen om hierop vooruit te lopen. De toepasselijkheid van de bijzondere regeling voor de grote besloten vennootschap kan wettetechnisch eenvoudig worden verwezenlijkt. In het ontwerp van de commissie voor de wettelijke regeling van de besloten vennootschap is in belangrijke mate aansluiting gezocht bij de regeling voor de N.V. en is in vele gevallen naar deze laatste regeling verwezen. Door de opneming van verwijzing in enkele bepalingen kan de thans voorgestelde regeling mede voor de besloten vennootschap van kracht worden.

16. De Commissie is bij haar beraad over het onderhavige ontwerp niet diep getreden in de E.E.G.-aspecten, die aan een regeling van deze materie zijn verbonden. Zij beperkt zich

terzake tot de volgende opmerkingen over een viertal aspecten. De artikelen 52 en 53 in verbinding met artikel 58 van het E.E.G.-verdrag verplichten de wetgever Nederlandse dochterondernemingen van vennootschappen, opgericht in overeenstemming met de wetgeving van een andere Lid-Staat en met statutaire zetel, hoofdbestuur of hoofdvestiging binnen de Gemeenschap, op gelijke voet te behandelen als Nederlandse vennootschappen. Het door de Commissie voorgestelde ontwerp is met dit vereiste in overeenstemming.

Artikel 54, derde lid, onder g, schrijft voor, voor zover nodig de waarborgen te coördineren, welke in de Lid-Staten worden verlangd van de onderhavige vennootschappen, om de belangen te beschermen zowel van de deelnemers in die rechtspersonen als van derden, teneinde die waarborgen gelijkwaardig te maken. De terzake uit te vaardigen richtlijnen kunnen door de Raad ingevolge artikel 54, tweede lid, E.E.G.-verdrag worden vastgesteld met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Daar het door de S.E.R. voorgestelde en in bijgevoegd wetsontwerp uitgewerkte stelsel van benoeming en bevoegdheden van de Raad van Commissarissen afwijkt van de in andere Lid-Staten geldende stelsels zal dit het overleg in het kader van de E.E.G. omtrent de structuur van de vennootschap niet eenvoudiger maken. De kwestie van de zeggenschap van de arbeid in de vennootschap is een zeer omstreten vraagstuk, waarover in de Lid-Staten verschillend wordt gedacht. Nederland zal met een regeling als door de S.E.R. voorgesteld een geheel eigen weg gaan. De doeleinden van de in het kader van de E.E.G. nagestreefde coördinatie van het vennootschapsrecht worden echter naar het oordeel van de Commissie niet gefrustreerd doordat Nederland in deze voorhands eigen wegen gaat, zoals ook de Bondsrepubliek Duitsland de „Mitbestimmung" naar eigen inzicht heeft geregeld. De uitkomst van deze coördinatie staat nog niet vast. Het lijkt niet aannemelijk dat Nederland door een richtlijn verhinderd zal worden een eigen regeling van de medezeggenschap in te voeren.

Grotere moeilijkheden zijn te verwachten op een derde gebied, dat bestreken wordt door de in artikel 220 E.E.G.-verdrag voorziene regeling bij verdrag van de fusie van vennootschappen die onder verschillende nationale wetgevingen ressorteren. Wanneer dat verdrag geen voorziening in verband met de medezeggenschap inhoudt, bestaat het gevaar dat de voorgestelde Nederlandse regeling voor de benoeming en de bevoegdheden van de Raad van Commissarissen een belemmering kan zijn voor deelneming van een Nederlandse vennootschap in een internationale fusie of slechts de opneming van de Nederlandse vennootschap in een buitenlandse vennootschap de fusie voor de vreemde fusiepartner aanvaardbaar zal maken.

Tenslotte wijst de Commissie erop, dat het hier aan de orde gestelde probleem van de regeling van de werknemersmedezeggenschap in vennootschappen, die resulteren uit een grensoverschrijdende fusie, zich ook voordoet bij de voorbereiding van een regeling van de Europese vennootschap. Deze regeling voor de oprichting van Europese vennootschappen zal staan naast het nationale vennootschapsrecht van de Lid-Staten en dus meer vrijheid geven om rekening te houden met uiteenlopende opvattingen van de bestaande en toekomstige Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen. In het bijzonder van Britse zijde wordt de laatste tijd krachtig aangedrongen op het scheppen van een rechtsbasis voor Europese vennootschappen, hetgeen aan het overleg terzake een nieuwe impuls kan geven. Aan een constructieve internationale oplossing zal moeten worden medegewerkt.

Het onderhavige ontwerp is een experiment; een experiment waarin men vertrouwen mag hebben, omdat het blijkens het unanieme advies van de S.E.R. wordt gedragen door het georganiseerde bedrijfsleven. Het ontwerp sluit een verdere rechtsontwikkeling niet af. De verdere rechtsontwikkeling zal mogelijk meer internationaal georiënteerd zijn. Of dit zo zal zijn, zal in belangrijke mate afhangen van de ontwikkeling van de Europese Gemeenschappen.